

การควบคุมคุณภาพสารไอโซโทปรังสีและสารเภสัชรังสี ที่ผลิตโดยศูนย์ไอโซโทปรังสี

สารไอโซโทปรังสีและสารเภสัชรังสีที่ผลิตโดยศูนย์ไอโซโทปรังสี ก่อนที่จะจัดส่งแก่ผู้บริโภคมust ต้องได้รับการควบคุมคุณภาพให้ได้ตรงตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ซึ่งแบ่งการควบคุมออกเป็น 2 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1. การควบคุมคุณภาพทางเคมี (Chemical quality control)
2. การควบคุมคุณภาพทางชีววิทยา (Biological quality control)

การควบคุมคุณภาพทางเคมี

เป็นการควบคุมคุณภาพสารไอโซโทปรังสีและสารเภสัชรังสีทางด้านเคมี ซึ่งมีรายละเอียดของวิธีการควบคุมดังนี้

1. **การทำ Chemical Test** เช่น. - การหา Metal Content โดยอาศัยวิธี Spot Test.
- การเปรียบเทียบผลของสิ่งเจือปนกับสารมาตรฐานโดยอาศัยวิธี Colorlation เช่น. การทำให้ Aluminium เกิดสารประกอบเชิงซ้อนกับ Mordant blue R₁

2. **การตรวจสอบความเป็นกรด-เบส (Control of pH)**

เป็นการตรวจสอบว่า pH ของผลิตภัณฑ์ที่ได้ว่ามีค่าความเป็นกรด-เบสเท่าใด โดยอาศัย ;

- 2.1 pH - paper ที่มีช่วงแคบ ๆ นิยมนำมาวัดกับ Sample เทียบกับ Standard pH buffer ที่ทราบค่าแล้ว (Standard pH buffer จะให้ reference color to upper and lower limit)
- 2.2 pH meter และ glass electrode
เช่น - กรณีนี Tc^{99m} จะต้องมียุ่ pH อยู่ในช่วง 4.5-7.5
- กรณีนี I^{131} จะต้องมียุ่ pH อยู่ในช่วง 8.0-10.0

3. การทดสอบความบริสุทธิ์ทางนิวไคลด์ (Radionuclidic Purity)

Radionuclidic Purity (RNP) หมายถึง ความบริสุทธิ์ของนิวไคลด์ ที่อธิบายในรูปของอัตราส่วนระหว่างความแรงรังสีของนิวไคลด์ชนิดนั้น ๆ ต่อความแรงรังสีทั้งหมดที่เป็นต้นกำเนิด ซึ่งส่วนมากความบริสุทธิ์ของนิวไคลด์จะมีค่าแสดงในหน่วย %

เช่น	Tc^{99m}	จะต้องมี RNP of Tc^{99m}	>	99.99%
		other radionuclides	≤	0.01%
	I^{131}	จะต้องมี RNP of I^{131}	>	99.99%

no impurity is detected by gamma spectrometry

การทดสอบความบริสุทธิ์ของนิวไคลด์ จะทำการตรวจวัดโดยอาศัยหัววัด HPGe ร่วมกับ MCA ซึ่งจะให้ gamma Spectrum ที่พลังงานต่างๆที่เป็นคุณสมบัติเฉพาะของนิวไคลด์ชนิดนั้น ๆ เช่น.

Tc^{99m}	จะให้ gamma energy (89%)	=	0.141 MeV.
I^{131}	จะให้ gamma energy (82%)	=	0.364 MeV.

(other gamma energy : 0.080 , 0.284 , .639 , 0.724 MeV.)

4. การทดสอบความบริสุทธิ์ทางเคมีรังสี (Radiochemical Purity)

Radiochemical Purity (RCP) หมายถึง ความบริสุทธิ์ทางเคมีรังสีของนิวไคลด์ที่อยู่ในรูปแบบทางเคมีตามที่ต้องการ ซึ่งอธิบายในรูปของอัตราส่วนระหว่างความแรงรังสีของนิวไคลด์ที่อยู่ในรูปแบบทางเคมีตามที่ต้องการ ต่อความแรงรังสีทั้งหมดของนิวไคลด์ชนิดเดียวกันที่อยู่ในรูปแบบทางเคมีต่างๆกัน โดยทั่วไปความบริสุทธิ์ทางเคมีรังสีของนิวไคลด์จะมีค่าแสดงในหน่วย %

$$Tc^{99m} - MDP \text{ จะประกอบด้วย } 0.04 \% \text{ free } TcO_4^-$$
$$0.05 \% \text{ Hydrolyse reduced } Tc^{99m} \text{ (H.R.)}$$
$$\therefore \% \text{ RCP of } Tc^{99m} - MDP = 99.91 \% \text{ (} 100 - 0.04 - 0.05 \text{)}$$

การตรวจสอบความบริสุทธิ์ทางเคมีรังสี โดยทั่วไปจะใช้ ;

1. Chromatographic separation method ได้แก่
    - Planar method. เช่น PC , TLC , ITLC
    - Electrophoresis. เช่น PE
  2. Column and Elution method เช่น gel filtration , HPLC
- วิธีที่ 1 มีข้อดีเหนือกว่าวิธีที่ 2 เนื่องจาก Chromatoplate หรือ

Electrophoretogram
ต่าง ๆ กัน

สามารถนำมาตรวจสอบและคำนวณหาปริมาณโดยอาศัยเทคนิค

- เช่น - scanned
- autoradiographed
- cut into regions or strips and the radioactivity associated with each area measured under identical conditions

$$\% \text{ Component} = \frac{100(\text{Count ; for component})}{(\text{total counts})}$$

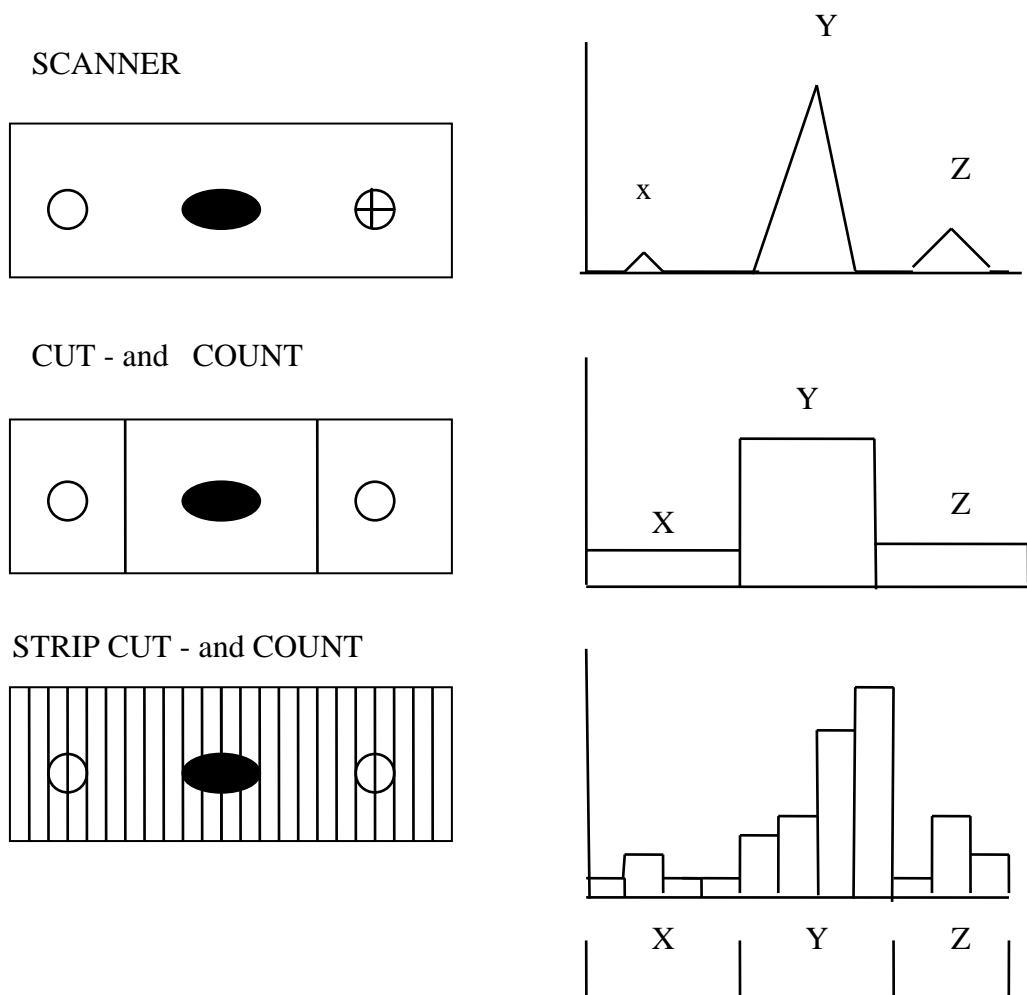
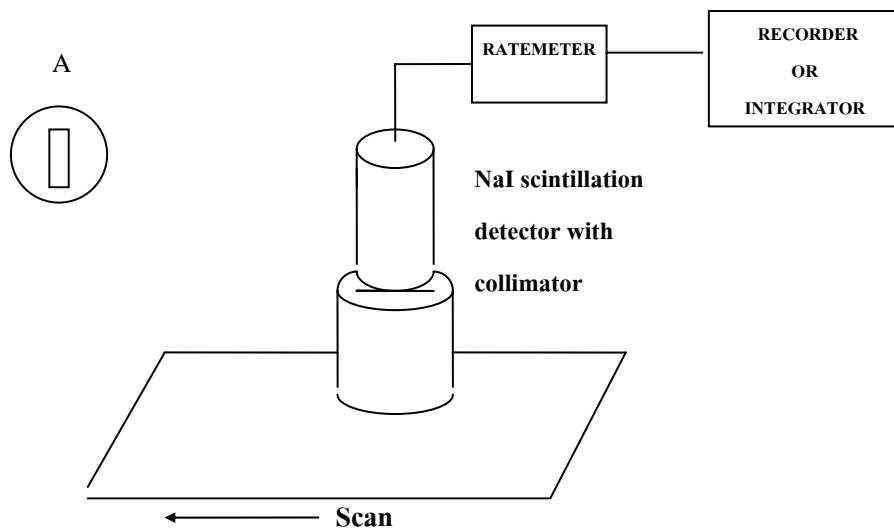
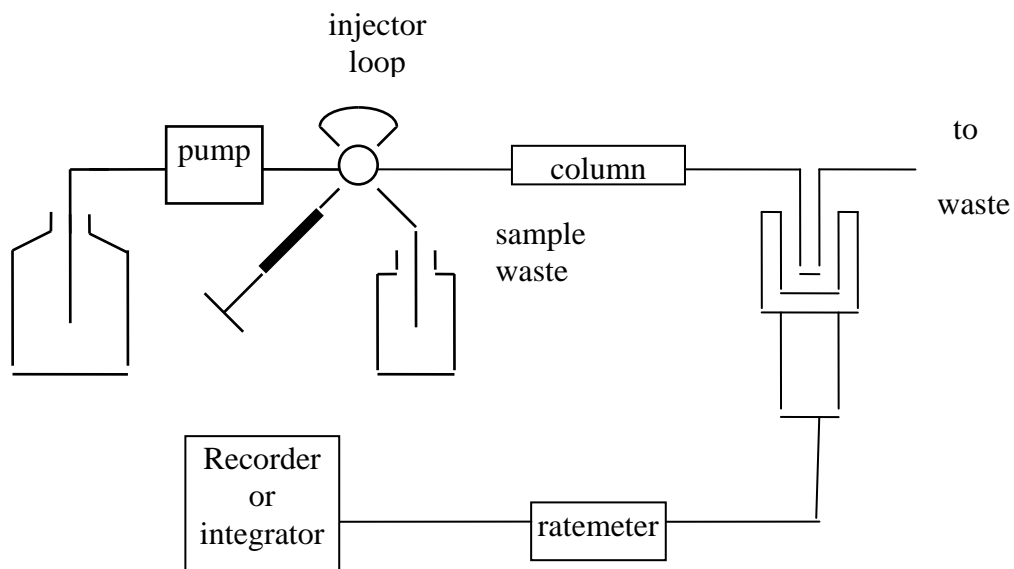

Figure 1: Simple system for paper chromatography

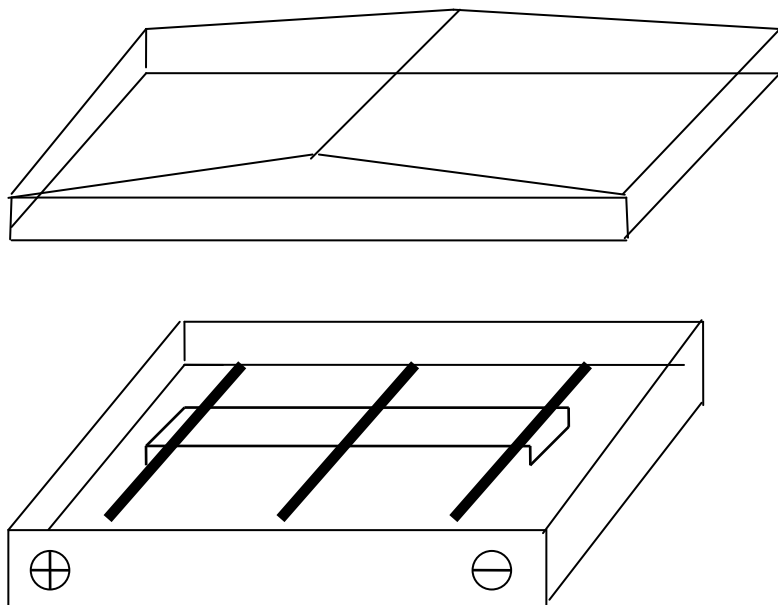

Figure 2: Diagram of a simple radiochromatogram scanner

In set A shows the underside of the lead collimator and the 1 X 15 mm slit

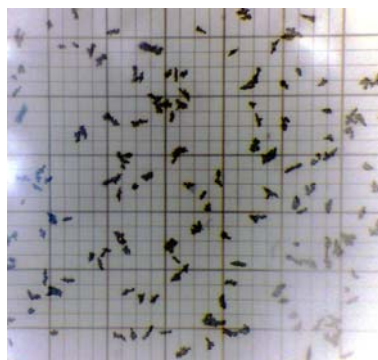
Figure 3: Schematic diagram of HPLC system for radiopharmaceuticals (UV detectors)

Figure 4. Sample system for electrophoresis.

5. การตรวจสอบ Particle

การตรวจสอบหาจำนวนและขนาดของ particle (no. and size of particles)
 ทำได้โดยการหยด sample ลงบน Standard haemocytometer chamber และสังเกตดูขนาดของ
 particle ด้วยกล้องจุลทัศน์ แล้วคำนวณหาจำนวน Particle โดยการนับจำนวน Particle
 ทั้งหมดที่อยู่ในบริเวณของ Standard haemocytometer chamber แล้วคูณด้วย appropriate factor
 ก็จะได้ no. of particles/cm³

Figure 5. Particle of Tc^{99m}-MAA on standard haemocytometer

การควบคุมคุณภาพทางชีววิทยา

เป็นการควบคุมคุณภาพสารไอโซโทปรังสีและสารเภสัชรังสีทางด้านชีววิทยา ซึ่งมีวิธีการควบคุมดังนี้

1. Sterility Testing

Sterility หมายถึง การปลอดเชื้อ (เช่น แบคทีเรีย , ฟังไจ , ยีสต์) ซึ่งเชื้อต่างๆ เหล่านี้ สามารถตรวจสอบหาเชื้อได้จาก standard culture media โดย Media ที่ใช้ได้แก่

1. Fluid thioglycollate media (FTM) ใช้เพาะเชื้อแบคทีเรีย ชนิด aerobic , facultative และ anaerobic
2. Soybean Casein Digest Medium (SCDM) ใช้เพาะเชื้อแบคทีเรียชนิด aerobic และ fungi

การตรวจสอบหาเชื้อทำได้โดยนำ Sample ที่ต้องการตรวจสอบหาเชื้อมาเพาะเชื้อใน media ทั้ง 2 ชนิดดังกล่าวข้างต้น แล้วนำมา Incubate อย่างน้อย 7-14 วัน ที่อุณหภูมิ 37 °C สำหรับ FTM และที่อุณหภูมิ 25 °C สำหรับ SCDM ถ้าไม่มีการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรียในแต่ละ media บ่งชี้ว่า Sample ปลอดเชื้อ (Sterility ; -ve)

2. Pyrogen Testing

Pyrogens หมายถึง bacteria , yeasts , fungi and their by-product ซึ่งเป็นสาเหตุของการเป็นไข้เมื่อฉีดเข้าเส้น นอกนั้นยังรวมถึง gram-negative bacterial cell wall ซึ่งผลิต endotoxins ที่จัดเป็นชนิดหนึ่งของ pyrogens

Limulus amaebocyte lysate (LAL) Test เป็นการตรวจสอบ pyrogens ที่ใช้สำหรับยาฉีดวิธีหนึ่งที่ทำได้ง่ายและสะดวก โดยมีรายละเอียดการทำดังนี้

Limulus amaebocyte lysate (LAL) Test : ถ้ามี bacterial endotoxin ปนเปื้อน พบว่า LAL จะเกิดเจลขุ่น (opaque gel) ภายใต้อุณหภูมิ 37 °C และที่ pH ~ 6.0 - 7.5

Tube	Negative Control	Positive Control	Internal Positive	Test
LAL	0.1 ml	0.1 ml	0.1 ml	0.1 ml
Endotoxin				
Regular conc.	-	0.1 ml	-	-
Double conc.	-	-	0.05 ml	-
Pyrogen free water	0.1 ml	-	-	-
Test	-	-	0.05 ml	0.1ml

หมายเหตุ: ทดสอบ LAL Test : โดยการเขย่า Tube เบบบ ๗ และ incubate ที่ 37 °C , 1 ชั่วโมง

แล้วหมุน Tube เป็นมุม 180 °C พบว่า

Negative control tube → ไม่เกิดเจลขุ่น

Positive control tube → เกิดเจลขุ่น

3. Animal biodistribution studies

เป็นการศึกษาการกระจายตัวของยาฉีดในสัตว์ทดลอง ซึ่งยาฉีดแต่ละชนิดจะมีอวัยวะเป้าหมายโดยเฉพาะ (target organ) เช่น MDP จะใช้ติดตามกับ Tc^{99m} โดยมีอวัยวะเป้าหมายคือ กระดูก (bone) เป็นต้น

สัตว์ทดลองที่นำมาทดสอบ ได้แก่ หนู mice หรือ rat หลังจากได้รับการฉีดยาฉีดแล้ว นำอวัยวะของสัตว์นั้น ๆ มาวัด activity โดยอาศัย Well type NaI (TI) detector แล้วคำนวณผลการกระจายตัวเป็น % Uptake

$$\% \text{ Uptake Recovered} = \frac{\% \text{ Injected Dose in organ} \times 100}{\% \text{ Injected Dose in total}}$$

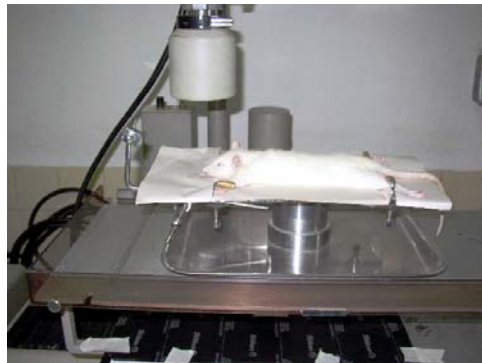
แยกสัตว์ทดลองที่ได้รับการฉีดออกมา 1 ตัว เพื่อนำมา scan โดยใช้เครื่อง Berthold scanner แล้วสังเกตผลว่ายาฉีดนั้นไปยังอวัยวะเป้าหมายหรือไม่

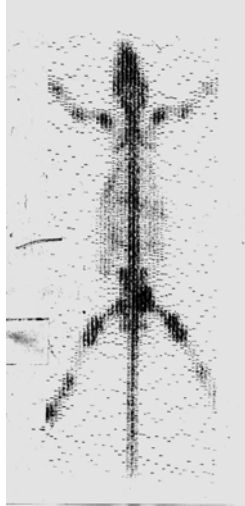
Figure 6. Injection of Tc^{99m} -MDP (500 μ Ci/ 0.1 ml) in vein of rat

Figure 7. Dissect and separate of rat organs after injection.

Figure 8. Scan rat after injection by Berthold TLC ScannerII .

Figure 9. Tc^{99m} - MDP bone scan of rat after injection 1 hr.

4. Toxicity Test

การทดสอบความเป็นพิษ โดยการฉีดยาเข้าเส้นในหนู mice จำนวน 5 ตัว (หนู mice น้ำหนัก 17-22 g) โดยการละลายสารที่จะฉีดใน 0.5 ml of water หรือ 0.9% NaCl เวลาในการฉีดอยู่ในช่วง 15-30 วินาที

พบว่า ถ้าสารผ่านการทดสอบความเป็นพิษ จะต้องไม่มีหนู mice ตายภายใน 24 ชั่วโมง แต่ถ้าพบว่ามี หนูตายอย่างน้อย 1 ตัว ให้ทำการทดสอบอีกครั้ง (Repeat the test) และสารนั้นจะผ่านการทดสอบก็ต่อเมื่อไม่มีหนูในกลุ่มที่ 2 ตายภายในเวลาที่กำหนด

หมายเหตุ: ปริมาณสารที่นำมาฉีดในหนู mice (Injection dose) เทียบอัตราส่วนน้ำหนัก กับ ดน 70 กิโลกรัม

สรุป : สารไอโซโทปรังสีและสารเภสัชรังสี ที่ผลิตโดยศูนย์ไอโซโทปรังสี เมื่อได้รับการตรวจสอบคุณภาพทั้งทางเคมีและชีววิทยา และพบว่าให้ผลตรงตามมาตรฐานที่กำหนดเรียบร้อยแล้ว ทางฝ่ายควบคุมคุณภาพจะออกใบ Certificate รับรองผล และแจ้งผลไปยังฝ่ายประกันคุณภาพเพื่อรับรองผล หลังจากนั้นฝ่ายบริการ จะจัดจำหน่ายสารดังกล่าวให้แก่ผู้บริโภคต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. Charles B. Sampon. Quality Control of Radiopharmaceuticals edited by A.E.Theobald. Textbook of Radiopharmacy. Theory and Practice. หน้า 115-146.
2. European Pharmacopeia. 1980. Abnormal Toxicity . หน้า V.2.1.5
3. Trent Phan , Richad Warnich . Radionuclidic Purity , Radiochemical Purity , Sterility , Pyrogen Testing. Practical Nuclear Pharmacy. หน้า 11-19.
4. U.S.Pharmacopeia XXII (U.S.P.Convention,Rockville,Maryland,1990)